

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

2025 ж. «11» шілде күніне арналған

**Қазақстан Республикасының таулы аймақтары бойынша жауын-шашындық генезисі
бар сел қаупінің күнделікті бюллетені №47**

(Бюллетеньнің қолданылу мерзімі: 2025 жылғы 10 шілде сағат 20:00-ден 11 шілде сағат 20:00-ге дейін)

құрастырылған күні: 10.07.2025 ж.

Мекен жайы: Алматы қ., Абай көшесі, 32
Астана қ., Мәңгілік ел,

Сел үдерістерін зерттеу және
селді болжау басқармасының
басшысы:

Яфязова Р.

тел.: 8(727) 267-53-38

e-mail: seli@meteo.kz

Кезекші синоптик:

Сүгірәлі Н.

тел.: 8(7172) 79-83-75

e-mail: ukpp@meteo.kz

2025 жылғы «11» шілде

Қазақстан Республикасының аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру

Облыстар	Сел қауіп бар аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Нөлдік изотерма таңғы сағат 5-те 4048 м биіктікте болды. Есептелген нөлдік изотерма таңғы сағат 14-те 3567 м биіктікте болды. Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,6-2,0 °С, орташа түнгі 1,0-2,4 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Іле Алатауының орта таулы және төмен таулы аймақтарында қарқынды және ұзақ жауын-шашын жауған кезде сел түзілуі мүмкін. Кіші Алматы және Үлкен Алматы өзендері алаптары үшін, сел қалыптастырушы факторлардың критериялды мәндеріне жеткен кезде, дауылды ескерту берілетін болады. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Күнгей Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,5 °С, орташа түнгі 1,9 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Қарқынды ұзаққа созылған жауын-шашын кезінде Күнгей Алатауында селдердің қалыптасуы мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
	Теріскей Алатау	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 0,7 °С, орташа түнгі 2,7 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Қарқынды ұзаққа созылған жауын-шашын кезінде Теріскей Алатауында селдердің қалыптасуы мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жетісу	Жетісу Алатауы	Жетісу Алатауында солтүстік-батыс бөлігінде ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 3,0 °С, орташа түнгі 0,9 °С; батыс бөлігінде ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 0,1 °С, орташа түнгі 1,1 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Жетісу Алатауында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,2 °С, орташа түнгі 1,4 °С. Өзендердегі су деңгейінің айтарлықтай өсуі байқалмайды. Кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Ауа температурасы төмендеді, орташа тәуліктік 1,2 °С, орташа түнгі 0,9 °С. Ауа температурасы салыстырмалы түрде төмен болғандықтан, мұздықтардың еруі мардымсыз. Жауын-шашынсыз болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	

Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Орташа тәуліктік ауа температурасы 0,3 °С төмендеді, орташа түнгі 2,1 °С өсті. Жауын-шашынсыз болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 1,2 °С, орташа түнгі 1,5 °С. Жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-17 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Тарбағатайда қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Ауа температурасы аздап өзгерді, орташа тәуліктік температура 0,6 °С төмендеді, орташа түнгі температура 0,6 °С жоғарылады. Таңертең және күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Ауа температурасы өсті, орташа тәуліктік 1,1-2,5 °С, орташа түнгі 2,3-3,0 °С. Түнде кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм), бұршақ, дауыл. Қазақстанның Алтай тауларында қарқынды ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі (1 Қосымша)

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (2 Қосымша)

Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Селдің қалыптасу ықтималдығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 30 мм (өте қатты жаңбыр) және нақты жауған сұйық жауын-шашын мөлшері ≥ 40 мм	Сұйық жауын-шашынның өте қатты жауу ықтималдығы және ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның нақты жаууы (≥ 40 мм)	Халық пен шаруашылық нысандары үшін үлкен қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының жоғары мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Халық пен шаруашылық объектілері үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдары мен халықты хабардар ету.
	Маусымдық қар сызығы жайғасуының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының салыстырмалы түрде төмен мәндері; болжамды сұйық жауын-шашын мөлшері 15-29 мм (қатты жаңбыр)	Ұзаққа созылатын сел түзуші қарқынды жауын-шашынның (≥ 40 мм) жауу ықтималдығы	Төмен таулы аймақта селдің пайда болу аймағында адамдар үшін потенциалды қауіп	Мемлекеттік басқару органдарына және халыққа хабарлау.
	Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның болмауы.	Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ	Қауіптілік жоқ	Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға бару және онда болу жоспарланғанда, ауа райының өзгерістерін және дауылды ескертулерді бақылау қажет. Сел қауіпі туындаған жағдайда, сел қауіпі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау керек. Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.

2025 жылғы «11» шілдеге
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, екпіні 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 7-12 градус жылы.
Күнгей Алатау	Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 13-18 градус жылы.
Теріскей Алатау	Жаңбыр, түнде кей жерлерде қатты жаңбыр (1-20 мм). Кей уақытта найзағай, дауыл, күндіз бұршақ. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, екпіні 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 13-18 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, кей уақытта қатты жаңбыр (1-20 мм), найзағай, бұршақ. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 2-7, күндіз 12-14 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (1-7 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 6-11, күндіз 20-25 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 20-25 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз болады. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел оңтүстік-шығыстан, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 22-27 жылы, күндіз 37-42 градус қатты ыстық.
Сауыр	Таңертең және күндіз жаңбыр (1-10 мм), найзағай, кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, таңертең және күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 7, күндіз 20-25, кей жерлерде 15 градус жылы.
Тарбағатай	Жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-17 мм), күндіз кей жерлерде бұршақ, дауыл. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, күндіз екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, кей жерлерде 20, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде жаңбыр, найзағай, күндіз жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-16 мм), бұршақ, дауыл. Жел батыстан, солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20, екпіні 23 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 8, күндіз 17-22, кей жерлерде 26 градус жылы.